

24.05.2005 Autor: Evropský soud pro lidská práva

Pramen: Římskokatolická farnost Obříství proti České republice [ASPI] Právo na řízení v přiměřené lhůtě

Věc Římskokatolická farnost Obříství proti České republice
(stížnost č. 65196/01)

Rozsudek

Štrasburk 24. května 2005

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Římskokatolická farnost Obříství proti České republice, Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení pánové J.-P. Costa, předseda, I. Cabral Barreto, K. Jungwiert, V. Butkevych, paní A. Mularoni, E. Fura-Sandström, pan D. Popovic, soudci, a paní S. Dollé, tajemnice sekce, po poradě konané dne 3. května 2005, vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

Řízení

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 65196/01) směřující proti České republice, kterou dne 20. prosince 2000 podala u Soudu Římskokatolická farnost Obříství, organizační jednotka Římskokatolické církve s ústředím v Praze ("stěžovatelka"), na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ("Úmluva").

2. Stěžovatelku zastupoval pan O. Choděra, advokát působící v Praze. Českou vládu ("vláda") zastupoval její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Soud dne 4. prosince 2001 rozhodl uvědomit vládu o podané stížnosti a na základě článku 29 odst. 3 Úmluvy projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti současně.

Skutkový stav

Okolnosti případu

4. Stěžovatelka je organizační jednotkou Římskokatolické církve s ústředím v Praze.

5. Dne 27. dubna 2000 (podle stěžovatelky) nebo dne 2. května 2000 (podle vlády) podala stěžovatelka k Okresnímu soudu v Mělníku žalobu proti panu H. O určení vlastnického práva k pozemkům s kostelem a zvonící v Obříství.

6. Okresní soud dne 11. října 2000 zamítl stěžovatelčin návrh ze dne 23. srpna 2000 na vydání předběžného opatření, jímž se domáhala, aby jí byl umožněn přístup a užívání předmětných nemovitostí. Toto rozhodnutí bylo doručeno právnímu zástupci stěžovatelky a žalovanému ve dnech 16. a 26. října 2000. Žalovaný téhož dne převzal vyhotovení stěžovatelčiny žaloby.

7. Dne 6. listopadu 2000 bylo žalovanému doručeno odvolání stěžovatelky ze dne 23. října 2000 proti rozhodnutí o předběžném opatření. Žalovaný k němu podal vyjádření dne 22. listopadu 2000.

8. Dne 5. prosince 2000 byl spis postoupen Krajskému soudu v Praze, který dne 12. prosince 2000 rozhodnutí soudu nižšího stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Okresnímu soudu uložil, aby před vydáním rozhodnutí o návrhu provedl výslechy účastníků řízení.

9. Oba účastníci řízení obdrželi rozhodnutí krajského soudu v lednu 2001.

10. Okresní soud dne 8. března 2001 nařídil ústní jednání ve věci na 23. dubna 2001, na němž vydal požadované předběžné opatření.

11. Na základě odvolání žalovaného ze dne 15. května 2001, které bylo právnímu zástupci stěžovatelky doručeno dne 21. května 2001, postoupil okresní soud spis dne 5. června 2001 krajskému soudu. Ten dne 14. června 2001 rozhodnutí okresního soudu potvrdil. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 31. července 2001.

12. Dne 12. března 2003 proběhlo u okresního soudu jednání, na němž soud stěžovatelčinu žalobu zamítl.

13. Stěžovatelka se dne 2. dubna 2003 proti rozsudku odvolala. Na základě tohoto odvolání, doplněného dne 10. dubna 2003, krajský soud dne 27. června 2003 rozhodnutí okresního soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

14. Dne 6. ledna 2005 ustanovil okresní soud znalce z oboru církevního práva. Toto rozhodnutí obdržel právní zástupce stěžovatelky dne 21. ledna 2005.

15. Zdá se, že řízení doposud neskončilo.

Právní posouzení

I. K tvrzenému porušení článku 6 odst. 1 úmluvy

16. Stěžovatelka tvrdila, že délka řízení je v rozporu s požadavkem "přiměřené lhůty" zakotveným v článku 6 odst. 1 Úmluvy, jehož příslušná část zní:

"Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) V přiměřené lhůtě projednána (...) Soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...)."

17. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

18. Vláda tvrdí, že stěžovatelka podala žalobu o určení vlastnického práva k předmětným nemovitostem dne 2. května 2000, zatímco podle stěžovatelky byla žaloba podána dne 27. dubna 2000. Datum 2. Května 2000 uvádí ve svém rozsudku ze dne 12. března 2003 také okresní soud.

19. Soud podotýká, že kopie žaloby datované 27. dubna 2000, která mu byla předložena stěžovatelkou, neobsahuje žádný údaj o tom, kdy byla skutečně podána k okresnímu soudu. S ohledem na výše uvedené dokumenty nepovažuje Soud za prokázané, že stěžovatelka žalobu skutečně podala dne 27. dubna 2000.

20. Soud má tedy za to, že relevantní období začalo dne 2. května 2000 a dosud neskončilo. Trvá tedy pět let pro dva stupně soudní soustavy.

A. K přijatelnosti

21. Podle článku 35 odst. 1 Úmluvy se Soud může předloženou věcí zabývat pouze po vyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

22. Vláda tvrdí, že stěžovatelka v souvislosti se stížností na délku řízení nevyčerpala dostupné vnitrostátní prostředky nápravy.

23. Stěžovatelka s argumenty vlády nesouhlasí.

24. Soud připomíná, že v českém právu neexistoval účinný právní prostředek nápravy, s jehož pomocí by bylo možné namítat délku civilního řízení (Hartman proti České republice, č. 53341/99, § 84, ESLP 2003-VIII). Soud proto konstatuje, že stěžovatelka neměla k dispozici účinný právní prostředek nápravy, na jehož základě by mohla uplatnit svá práva podle článku 6 odst. 1 Úmluvy před vnitrostátními orgány. Stížnost tedy nemůže být prohlášena za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

25. Soud poznamenává, že stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy. Soud dále nezjistil žádný jiný důvod nepřijatelnosti stížnosti, a prohlašuje ji tedy za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

26. Podle vlády je případ složitý, protože okresní soud musel posoudit záznamy z katastru nemovitostí a církevní a jiné dokumenty staré více než sto let v kontextu tehdy platného práva, pročež bylo nutné provádět průzkum v archivech. Vláda dále poukazuje na to, že stěžovatelka k délce řízení přispěla svým návrhem na vydání předběžného opatření a rovněž odvoláním týkajícím se tohoto návrhu. Vláda k postupu státních orgánů uvádí, že okresní soud se stěžovatelčím návrhem na vydání předběžného opatření zabýval okamžitě a že v řízení vznikly průtahy kvůli odvoláním obou účastníků řízení v souvislosti s tímto návrhem. Vláda tvrdí, že okresní soud byl dočasně přetížen, což bylo napraveno jmenováním nových soudců k tomuto soudu v roce 2000. Dále vláda předložila statistické údaje, z nichž vyplývá, že počet nevyřízených věcí u okresního soudu ke konci roku 2001 klesl. Vláda popírá tvrzení, že občanskoprávní a obchodní žaloby jsou českými soudy nejprve zaregistrovány, a poté zůstávají po několik let odloženy. Celkovou délku řízení považuje vláda za přiměřenou ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy.

27. Stěžovatelka se více k odůvodněnosti své stížnosti nevyjádřila.

28. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje na základě okolností daného případu a s ohledem na následující kritéria: složitost věci, chování stěžovatele a příslušných orgánů a význam sporu pro stěžovatele (viz, mezi mnoha jinými, rozsudek ve věci Frydlender proti Francii [velký senát], č. 30979/96, § 43, ESLP 2000-VII).

29. Soud si je vědom složitosti otázky vlastnických práv církevních subjektů. Nelze však tvrdit, že by tato skutečnost sama o sobě mohla odůvodňovat celkovou délku řízení.

30. Co se týče chování státních orgánů, Soud konstatuje, že v řízení došlo k jistým obdobím nečinnosti. Zejména se jedná o prodlevu v délce jednoho roku a sedmi měsíců mezi 31. červencem 2001, kdy nabyl právní moci rozsudek krajského soudu, a 12. březnem 2003, kdy okresní soud zamítl stěžovatelčinu žalobu. Další průtah v délce jednoho roku a šesti měsíců nastal od 27. června 2003, kdy krajský soud zrušil rozsudek soudu nižšího stupně, do 6. ledna 2005, kdy okresní soud ustanovil znalce.

31. Soud poznamenává, že stěžovatelka částečně přispěla k délce řízení svým návrhem na vydání předběžného opatření a následným odvoláním. Soud podotýká, že řízení o předběžném opatření trvalo jedenáct měsíců, a sice od 23. srpna 2000 do 31. července 2001, a že nakonec skončilo ve prospěch stěžovatelky.

32. Soud též připomíná, že Úmluva ukládá Vysokým smluvním stranám povinnost uspořádat svůj právní systém tak, aby umožňoval soudům splnit požadavky článku 6 odst. 1 Úmluvy, včetně požadavku na projednání záležitosti v "přiměřené lhůtě". Dočasné pracovní přetížení soudů nicméně nezakládá odpovědnost smluvní strany za předpokladu, že urychleně přijme opatření k překonání této výjimečné situace (viz, mutatis mutandis, Kurzac proti Polsku, č. 31382/96, § 34, 22. Únor 2001 a Zimmermann a Steiner proti Švýcarsku, rozsudek ze dne 13. července 1983, § 29).

33. Soud si je vědom nesporných obtíží okresního soudu, stejně jako poklesu počtu nevyřízených věcí dosaženého ke konci roku 2001. Přitom však dodává, že k průtahům v předmětné věci došlo až po jmenování nových soudců okresního soudu. Opatření přijatá vládou proto nelze považovat za dostatečná a způsobilá přinést uspokojivé výsledky (viz, mutatis mutandis, Molnárová a Kochanová proti Slovensku, č. 44965/98, § 32 a Guincho proti Portugalsku, rozsudek ze dne 10. července 1984, § 40).

34. Soud proto s přihlédnutím k okolnostem případu a po zvážení celkové délky řízení dospěl k závěru, že požadavek "přiměřené lhůty" zakotvený v článku 6 odst. 1 Úmluvy nebyl v posuzovaném případě dodržen.

K porušení článku 6 odst. 1 tedy došlo.

I. K použití článku 41 úmluvy

35. Článek 41 Úmluvy zní:

"Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění."

A. Újma

36. Stěžovatelka požaduje částku 5 000 000 Kč (167 082 Euro) jako náhradu morální újmy, která jí údajně vznikla v důsledku průtahů v řízení.

37. Vláda tento požadavek odmítá. Uvádí, že stěžovatelka je právnickou osobou, a její citlivost na případnou morální újmu je proto omezená. Domnívá se, že závěr Soudu o porušení Úmluvy by byl postačující.

38. S ohledem na okolnosti projednávaného případu a judikaturu týkající se nároků na náhradu morální újmy uplatněných právnickými osobami či organizacemi (viz Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) proti Turecku [velký senát], č. 23885/94, § 57, ESLP 1999-VIII; Comingersoll proti Portugalsku [velký senát], č. 35382/97, § 35, ESLP 2000-IV; Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden proti Bulharsku, č. 29221/95 a 29225/95, § 121, ESLP 2001-IX, a Metropolitan Church of Bessarabia a další proti Moldávii, č. 45701/99, § 146, ESLP 2001-XII) Soud považuje za vhodné nárok z tohoto titulu přiznat. Soud proto na spravedlivém základě přiznává stěžovatelce částku 1 000 Euro.

B. Náklady řízení

39. Stěžovatelka nepožaduje náhradu nákladů řízení.

C. Úroky z prodlení

40. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z těchto důvodů soud

1. Prohlašuje stížnost za přijatelnou
2. Rozhoduje, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. Rozhoduje,

A) že žalovaný stát má stěžovatelce zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, částku 1 000 Euro (jeden tisíc euro) z titulu morální újmy, navýšenou o částku případné daně, převedenou na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení,

B) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení budou stanovené částky navyšovány o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;

4. Zamítá v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 24. května 2005 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.